

STANJE COVID-19

EKS IZVJEŠTAJ

MJERE ZA POVRATAK NA

RADNO MJESTO I PRAVO ZA

IZOSTANAK SA POSLA

28 MAJ 2020.

Nacionalne mjere zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u vezi povratka na radno mjesto i pravo na izostanak sa posla

COVID-19 je najveći zdravstveni, ekonomski i socijalni izazov u historiji Evropske unije. Zaštita zdravlja i sigurnosti na radu (OHS) predstavlja temeljni dio Evropske strategije za ograničavanje širenja virusa i očuvanje ekonomske aktivnosti. Provedene su brojne mjere na nacionalnom nivou, usmjerene na borbu protiv širenja COVID-19, a one uključuju i mjere vezane za radna mjesta i putovanje do radnog mjesta.

Od izbijanja pandemije COVID-19, radnici velikog broja sektora (uglavnom radnice) bili su fizički prisutni na radnim mjestima, na prvoj liniji odbrane u borbi protiv virusa, kao što su sektori zdravstva, higijenskog održavanja i maloprodaje. Evropa sada ulazi u novu fazu borbe protiv pandemije, kada vlade postepeno obnavljaju rad i osiguravaju povratak na radna mjesta. Uspjeh EU strategije izlaska iz krize će u značajnoj mjeri zavisiti od odgovarajućih politika zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, ako želimo izbjeći "drugi talas", tako što će vraćati milione radnika na radna mjesta.

Mjere zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, uz pomoć zakona ili kolektivnih ugovora, nude praktičnu podršku za povratak na radna mjesta. Uključivanje sindikata u izradu takvih mjera ostaje ključ uspjeha. Odgovarajuće mjere zaštite, koje uvode poslodavci, pomoći će u ostvarenju sigurnog i zdravog povratka na radna mjesta, nakon ublažavanja mjere izolacije, a naročito mjera fizičke udaljenosti i dostupnosti opreme za ličnu zaštitu. Dopriniće takođe zaustavljanju prenosa COVID-19.

EKS poziva Evropsku komisiju da osigura da se COVID-19 prizna kao profesionalno oboljenje, na način da izvrši reviziju Preporuke Komisije (2003/670/EK) o evropskom popisu profesionalnih oboljenja. Takođe, trenutni tekst je nedovoljan da zaštiti sve radnike na prvoj liniji odbrane od pandemije, jer se samo poziva na "zarazna oboljenja uzrokovana radom u oblasti sprečavanja oboljenja, zdravstvene njege, kućne njege, te drugih sličnih aktivnosti kod kojih je dokazan rizik od pojave zaraze".

EKS pozdravlja prijedlog Komisije da uključi virus SARS-CoV-2 (virus koji uzrokuje bolest virusa korone COVID-19) na spisak bioloških agensa u prilog III Direktive 2000/54/EK o zaštiti radnika od rizika vezanih za izloženost biološkim agensima na radu. Različiti virusi su navedeni u ovoj Direktivi, te su podijeljeni u četiri grupe, od najmanje (grupa 1) do najviše opasnih i rizičnih (grupa 4). EKS podržava izbor grupe 4. Ovo je zasnovano na jasno definiranom zakonskom kriteriju iz člana 2. Direktive: visok rizik od širenja virusa na radnom mjestu i u zajednici, gdje trenutno ne postoji profilaksa ili tretman. Klasificiranje u nižu grupu bi moglo rezultirati nižim stepenom zaštite radnika, te je stoga veći rizik i vjerovatnoća da bi moglo doći do širenja pandemije kod evropske radne snage.

Kada je riječ o povratku na radna mjesta, članice EKS-a su prijavile da su različiti dogovori i mjere poduzeti na nacionalnom ili sektorskom nivou. Postoji niz mjera, od higijenskih, mjera društvenog distanciranja, maksimalnog broja radnika odnosno kupaca u prostoriji i opreme za ličnu zaštitu do mjera organizacije rada, procjene rizika i uloge sindikalnih i predstavnika za

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

zaštitu sigurnosti na radu. Detaljna lista nacionalnih akcija, koju su članice dostavile EKS-u, sadržana je u ovom izvještaju.

Jedna napomena, ovaj izvještaj obrađuje dinamičnu situaciju koje se stalno mijenja. Stoga molimo članice da nam dostavljaju informacije o mjerama vezanim za COVID 19, koje su uvedene u Vašim državama, kako bi i mi mogli nadograđivati ovaj izvještaj.

Na evropskom nivou, socijalni partneri u sektoru hotelijerstva pregovaraju o zajedničkoj izjavi o ponovnom otvaranju sektora. EFFAT je takođe uputio dopis predsjedniku Evropske komisije i nekolicini komesara i zastupnika u Evropskom parlamentu u kojem pozivaju na poduzimanje različitih mjera u sektoru turizma prije samog ponovnog početka rada. Kada je riječ o mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, EFFAT zahtijeva garancije da se radnici mogu vratiti na svoja radna mjesta, za koje je urađena procjena rizika, koja si sigurna i koja poštuju smjernice SZO o sigurnim radnim praksama, opremi za ličnu zaštitu i društvenom distanciranju. Moraju se usvojiti jasni zdravstveni i sigurnosni protokoli za radnike, goste i dobavljače, kao i plan za hitne situacije u slučaju sumnje na COVID-19 u radnom prostoru.

Evropska agencija za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA) je 24. aprila izdala smjernice za povratak na radna mjesta, zaštitu zdravlja i sigurnosti svih radnika. EU-OSHA je pripremila smjernice u saradnji sa Evropskom komisijom, te doprinosom Savjetodavnog komiteta za sigurnost i zdravlje na radu (ACSH). Smjernice su dostupne na sljedećoj poveznici: <https://osha.europa.eu/en/highlights/COVID-19-back-workplace-safe-and-healthy-conditions>.

Neki od pozitivnih elemenata iz smjernica, koje je vrijedno pomenuti:

- Smjernice daju veliku važnost specifičnim mjerama koje se trebaju poduzeti na radnim mjestima koja nisu obustavila ekonomsku aktivnost u kontekstu širenja virusa, za rad od kuće, za oboljele radnike i za radnike koji se vraćaju na radna mjesta. Smjernice su namijenjene svim sektorima i svim radnicima;
- Pozivaju se radnici i predstavnici radnika da učestvuju u izradi specifičnih mjera na nivou preduzeća;
- Smjernice imaju širok opseg jer se bave sprečavanjem širenja COVID-19, mentalnim zdravljem i oboljenjima, uključujući pravom na izostanak sa posla i uspostavljanjem zdravih granica između rada i privatnog života;
- Posebna pažnja je usmjerena na ranjive kategorije radnika i radnike koji se staraju o ugroženim osobama;
- Smjernice nisu obavezujuće, ali su relevantne za sindikalni rad u vezi sa garancijom zdravlja i sigurnosti na radu tokom pandemije i u odnosu na predstojeće strategije izlaska iz krize.

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) je 10. maja izdala smjernice za povratak na radno mjesto kojima se uređuju pitanja procjene rizika na radnom mjestu, preventivnih mjera i prava, obaveza i odgovornosti radnika i poslodavaca. MKS je ipak utvrdio značajne nedostatke i upitne preporuke koji bi mogli potkopati postojeće standarde. Neki elementi koji zabrinjavaju su:

- Preporučuje se fizička udaljenost od najmanje jednog metra, što nije dovoljno, a

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

zasnovano je na upitnoj procjeni aerosolnih rizika na velikom broju radnih mjesta, te je manje od onoga što većina nacionalnih vlasti preporučuje;

- Poziva se na potrebu korištenja 'medicinskih maski' za rad visokog rizika, kada se radi o specifičnim tečnim repelentima, za šta su potrebne specifične zaštitne maske kojima bi se sveo rizik na minimum, a veliki broj medicinskih/hirurških maski ne ispunjava ove uslove;
- Ništa se ne kaže o pravu da se odbije radni zadatak ako on predstavlja ozbiljnu i neposrednu prijetnju po zdravlje (pravo koje se navodi u velikom broju nacionalnih zakona i relevantnim konvencijama MOR-a);
- Prihvatajući da može postojati povećan rizik, gotovo da se ništa ne kaže ili se zaštita ranjivih kategorija radnika uopće ne pominje (osim da se ne trebaju upućivati na visokorizične poslove) – takođe se ne govori o procjeni potrebe uživanja prava da se ne dolazi na posao u slučaju rizika, odnosno ako radnik živi ili se stara o ranjivim kategorijama osoba;
- Ništa se ne govori o testiranju u svrhu utvrđivanja radnika sa simptomima, odnosno asimptomatičnih slučajeva;
- Ništa se ne govori o dovoljnosti procjene rizika, a veoma malo o suštini uključenosti radnika u pripremi i odobravanju mjera, prije njihovog povratka na radno mjesto; i
- Veoma malo ili se ne govori o ulozi poslodavca u izvještavanju, bilježenju, potvrđivanju i naknadi za slučajeva zaraze u vezi sa koronavirusom na radnom mjestu, te povezanim problemima mentalnog zdravlja i drugim problemima.

Takođe na globalnom nivou, UNI Federacija globalnih sindikata i španski sindikati, UGT i CCOO, postigli su 12. maja sporazum sa telekom operaterom u Španiji, Telefónica, o osiguranju prava na siguran povratak na rad za više od 120.000 zaposlenih u kompanijama širom svijeta. Teme takođe obuhvataju: opremu za ličnu zaštitu (OLZ); zdravlje radnika će biti zaštićeno praćenjem situacije i testiranjem, gdje je to lokalno moguće; čišćenje radnih prostora i jačanje mjera društvenog distanciranja; izrada trofaznog plana za osiguranje sigurnosti radnika koji se vraćaju na posao; uspostava mehanizama za praćenje situacije u okviru postojećih komiteta za zdravlje i sigurnost ili uspostava nove hitne komisije za COVID-19, koja će reagirati na probleme koji se mogu javiti na radnim mjestima, između ostalog.

Pravo na izostanak sa posla

Pravo na izostanak sa posla garantira radnicima mogućnost da odbiju radni zadatak ako se suočavaju sa ozbiljnom i neposrednom prijetnjom. Prednost se daje pravu radnika na očuvanju ličnog integriteta u odnosu na subordinirani položaj radnika prema poslodavcu.

Međunarodni i evropski izvori o ovom pravu su Konvencija broj 155 o sigurnosti zdravlja i sigurnosti na radu, a pravo na izostanak sa posla ukazuje da je direktno zasnovana na djelovanju Međunarodne organizacije rada (MOR) i na Okvirnoj direktivi EU o uvođenju mjera za unapređenje sigurnosti i zdravlja radnika na radu (89/391/EEC).

Pravo na izostanak sa posla je zagarantirano članom 8., stav 4. Okvirne direktive, koja je direktno zasnovana na članu 13. Konvencije broj 155, koja određuje da "radnik koji je izostao sa posla u situaciji za koju ima opravdani razlog da vjeruje da ona za njegov život ili zdravlje predstavlja neposrednu i ozbiljnu opasnost, mora biti zaštićen od negativnih posljedica u

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

skladu sa nacionalnim uslovima i praksama”. Dopunjena je članom 19., tačka f) koja propisuje da poslodavac ne smije zahtijevati od radnika da se vrati na posao dok se ne poduzmu mjere da se ukloni ta opasnost.

Pravo na izostanak sa posla je uslovljeno izloženošću radnika ozbiljnoj i neposrednoj opasnosti. Stoga je ovo pravo koje se odnosi na sve radnike, čak i ako rade u ključnim aktivnostima, sve dok su suočeni sa ozbiljnom i neposrednom opasnosti. Radnik koji uživa pravo na izostanak sa posla ne bi smio trpiti posljedice od poslodavca, te mora biti zaštićen od svih neopravdanih posljedica, a zaštita obuhvata i pravo na naknadu.

Pravo na izostanak sa posla je pojedinačno pravo povezano za percepcijom radnika o neposrednoj i ozbiljnoj prijetnji. U nekim državama, pojedinačno pravo je povezano sa kolektivnim pravom predstavnika za sigurnost da pokrenu istragu i predlože dalje mjere (Švedska, Francuska, Belgija).

EKS je prikupio nekoliko nacionalnih predmeta o pravu na izostanak sa posla.

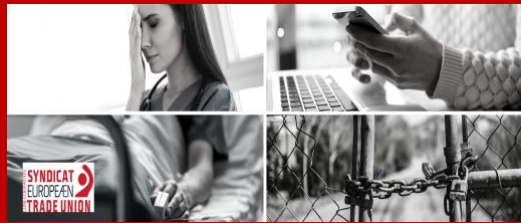
Francuska. Sindikati javnih službi su najavili štrajk kako bi bili sigurni da će obuhvatiti sve radnike koji odbiju da rade u opasnim uslovima u okviru šireg zahtjeva za osiguranje sigurnosti i zdravlja na radu u kontekstu sprečavanja širenja Covid-19. Uživljanje prava na izostanak sa posla u Francuskoj je natjerao neke kompanije da obustave svoju ekonomsku aktivnost tokom krize Covid-19 (Amazon i La Redoute), ili da ograniče aktivnosti na one koje su esencijalne za funkcioniranje države.

Švedska. Prema Zakonu o radnom okruženju Švedske, u slučaju neposredne i ozbiljne prijetnje po život i zdravlje uposlenika, predstavnik za sigurnost može odlučiti da je potrebno obustaviti rad (“obustava rada prema mišljenju predstavnika za sigurnost”), a konačnu odluku donosi Agencija za radno okruženje Švedske. Predstavnik za sigurnost nije odgovoran za gubitak koji rezultira uvođenjem takve mjere. Od izbijanja pandemije Covid-19, mišljenje predstavnika za sigurnost da se obustavi rad je korišteno 75 puta u Švedskoj (podaci do 14. maja), zbog neposredne opasnosti po život radnika, uglavnom u sektorima zdravlja i njege.

Nacionalne mjere za povratak na radno mjesto; Mjere zaštite zdravlja i sigurnosti u vezi povratka na radno mjesto

Neke od mjere zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u vezi povratka na radno mjesto, dogovrene na nacionalnim nivoima, su:

Austrija: Savezno ministarstvo za socijalna pitanja, zdravlje, njegu i zaštitu potrošača je donijelo pravilnik koji je stupio na snagu 1. maja 2020., a važi do 30. juna 2020. Ovaj pravilnik mijenja onaj koji ističe, a koji je uveliko odredio zatvaranje 16. marta 2020. Ovaj pravilnik se odnosi na sve oblasti, a takođe i na zapošljavanje, te obuhvata sljedeće preporuke: društveno distanciranje, korištenje maski i druge zaštitne opreme, te određuje način dolaska na posao. Osim toga, Centralna inspekcija rada (Savezno ministarstvo rada, porodice i mladih) izdala je “Priručnik za COVID-19: Raditi sigurno i zdravo – Preporuke za sigurnu i zdravu saradnju na radu”. Nadalje, postoje i smjernice za određene sektore (gradilišta, maloprodaja, gastronomija, rad u uredima, škole, obdaništa, univerziteti). Takođe, kako je već napisano u

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

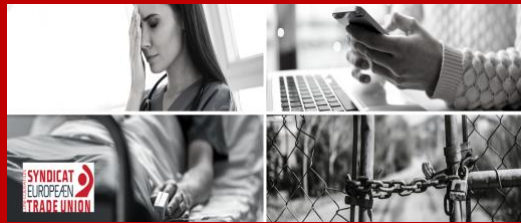
EKS COVID-19 izvještaju o mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti na radu iz aprila, socijalni partneri u sektoru građevinarstva i maloprodaje potpisali su ugovor o mjerama zaštite zdravlja i sigurnosti na radu koje se moraju poštovati u ekonomskoj aktivnosti tokom pandemije, a one obuhvataju elemente kao što su zaštitna oprema, društveno distanciranje, sanitacija i čišćenje – a u slučaju sektora maloprodaje – maksimalan broj osoba u prodavnici, bezgotovinsko plaćanje, te radno vrijeme između ostalog.

Belgija. Da bi se pomoglo kompanijama da postepeno pokrenu ekonomsku aktivnost, socijalni partneri Visokog vijeća za sprečavanje i zaštitu na radu, u konsultaciji sa Strateškom ćelijom Ministarstva zapošljavanja i stručnjacima FPS Zapošljavanje, izradili su generičke smjernice koje osiguravaju okvir sa mjerama koje se mogu prilagoditi različitim sektorima i poslodavcima u odnosu na njihove specifičnosti čime bi se osiguralo da se aktivnost može pokrenuti u najsigurnijim i najzdravijim mogućim uslovima. U očekivanju mogućih sektorskih smjernica ili protokola, koje pripremaju zajednički komiteti, kompanije se već sada mogu osloniti na opće principe koji su navedeni u generičkim smjernicama. Smjernice govore o nekoliko mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, kao što su: higijena, putovanje na posao, dolazak na posao, korištenje svlačionica, rad od kuće i društveno distanciranje između ostalog.

Finska. Budući da veliki broj radnih mjesta nije bio zatvoren tokom krize COVID-19, ova država nema mnogo problema sa povratkom na radno mjesto. Prodavnice i fabrike su, na primjer, bile otvorene. Jedini sektor u kojem postoje određeni izazovi sa povratkom na posao je sektor obrazovanja, u kojem se veliki broj nastavnika ne slaže sa odlukom vlade da se ponovno otvore škole od 15. maja, iz razloga zabrinutosti za sigurnost i zdravlje radnika. Finski Institut za zaštitu na radu je donio smjernice za siguran rad, uključujući i poglavlja za povratak na radno mjesto nakon izolacije. Sindikati redovno dostavljaju informacije o uticajima COVID-19 na svijet rada. Jedan od prioriteta je procjena rizika na radnom mjestu, što je obaveza koju su poslodavci provodili sa različitim stepenom poštivanja.

Francuska. Dana 22. aprila, formiran je Komitet za praćenje provedbe i ocjene mjera podrške za preduzeća suočena sa COVID-19. Francuski sindikati su kritizirali činjenicu što nisu članovi takvog komiteta. Njihovi zahtjevi vezani za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu u okviru izlazne strategije idu u pravcu prihvatanja COVID-19 kao profesionalnog oboljenja za sve radnike, a ne samo radnike u sektoru zdravstva i njege. Sindikati zahtijevaju da se socijalnim dijalogom izvrše pripreme za izlazak iz izolacije (na granskom/nivou preduzeća), da se izvrši organizacija rada i upravlja svim mjerama usmjerenim na zaštitu zdravlja i sigurnosti radnika: Raspodjela opreme za ličnu zaštitu, poštivanje mjera društvenog distanciranja / sigurnosna razdaljina, dezinfekcija radnih mjesta i materijala, organizacija javnog transporta, itd.

Njemačka. Ministarstvo rada i socijalnih pitanja, socijalni partneri, savezne države i fond osiguranja od društvene nezgode izradili su njemačke standarde za SARS-CoV-2-OSH. Objavljen je u Zajedničkom ministarskom službenom glasniku i stoga ima obavezujući karakter. Nadalje, Ministarstvo je formiralo Komitet za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu koji prati razvoj situacije sa COVID-19 u smislu zaštite zdravlja i sigurnosti na radu. Njime rukovode predstavnici ministarstva, socijalnih partnera, saveznih država, fonda za osiguranje od društvene nezgode i stručnjaci iz oblasti nauke. Takođe razgovaraju o smjernicama koje su specifične za pojedine sektore, a koje su pripremljene u institucijama za osiguranje od

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

društvene nezgode. Komitet za zaštitu zdravlja i sigurnosti se sastaje putem telefonske konferencije jednom sedmično, a njime predsjedava državni sekretar ministarstva. Osim toga, institucije za osiguranje od društvene nezgode, koje su organizirane po sektorima, izrađuju smjernice koje su specifične za pojedine sektore kojima se potkrepljuje SARS-CoV-2-OSH-Standard o potrebama svakog od sektora. Pregled je dostupan na: www.dguv.de/corona Komitet za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu po zakonu radi na pitanjima SARS-CoV-2, a naročito Komitet za biološke agense. SARS-CoV-2 je smješten u kategoriju rizika 3. Tu se javljaju neslaganja između sindikata i organizacija poslodavaca. Glavna pitanja sa kojima smo imali probleme sa poslodavcima su propisi i mjere za rad od kuće i radno vrijeme (vlada dozvoljava duže dnevno radno vrijeme i skraćeno vrijeme dnevnog odmora za specifične sektore do jeseni).

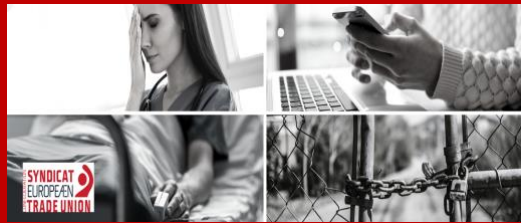
Grčka: Konfederacija sindikata GSEE je uspostavila sistem sve-na-jednom-mjestu za COVID-19 kako bi osigurala podršku za radnike koji su pogođeni zdravstvenom i ekonomskom krizom. Sindikat kritizira situaciju ugroženih radnika koji su izloženi većem riziku od izlaganja virusu, kao što su zdravstveni radnici, radnici transporta i radnici u službama distribucije. Različiti nivoi i sektori sindikata budno prate slučajeve zloupotrebe onih poslodavaca koji ne poštuju indikacije zaštite zdravlja i sigurnosti na radu tako što prisiljavaju radnike da rade u nesigurnim uslovima rada u kojima je rizik od zaraze daleko veći (npr. osoblje pozivnih centara u prenapučenim radnim prostorima).

Mađarska. Odjel za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu Ministarstva za inovacije i tehnologiju, koje je od januara 2020. godine odgovorno za portfelj zaštite zdravlja i sigurnosti na radu objavio je EU smjernice za COVID-19: Nazad na radno mjesto – Prilagođavanje radnog mjesta i zaštita radnika. Nije bilo konsultacija sa socijalnim partnerima, niti je zasjedao tripartitni Komitet za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu, niti su bili uključeni u bilo koju akciju vezanu za COVID-19.

Odjel za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu je objavio Uredbu Vlade 177/2020 o testiranju i upotrebi pojedinačnih respiratornih zaštitnih uređaja, te dezinfekciji ličnih zaštitnih respiratornih uređaja nakon upotrebe koji nisu certificirani EU testirani modeli. Uredba takođe obuhvata mjeru o odlaganju periodične inspekcije u svrhe zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, produženju medicinskog važenja operativne licence potrebne za rad i odlaganja individualnih periodičnih pregleda.

Vrijedno je pomena da Uredba Vlade 104/2020 (10. april) daje sva ovlaštenja poslodavcu da jednostrano naredi radni okvir u trajanju od 24 mjeseca, dok zabranjuje svako odstupanje kolektivnim ugovorom. Mjera nadopunjuje Uredbu Vlade o mjerama za "ublažavanje uticaja COVID-19 na nacionalnu ekonomiju" (18. mart), koja suspendira odredbe iz Zakona o radu "za vrijeme vanrednog stanja" – koje zaposlene čine ranjivim i ukida kolektivne ugovore. Izmjene Zakona o radu su potkrijepljene argumetnom "da zapošljavanje bude fleksibilnije, čime bi se olakšali budući dogovori između poslodavaca i zaposlenih." Ova Uredba je stupila na snagu 11. aprila i ima dosta posljedica na pitanja vezana za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu.

I pored pomenutog nedostatka saradnje između Vlade i socijalnih partnera, MASZSZ priznaje dobru saradnju između uprave i predstavnika/komiteta za sigurnost u pripremi i provedbi mjera

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

zaštite zdravlja i sigurnosti na radu u vezi COVID-19 u velikim kompanijama.

Irska. Agencija za zdravlje i sigurnost (HSA), Služba za zdravlje (HSE) i socijalni partneri su izradili "Protokol za siguran povratak na radno mjesto – Specifičan protokol u vezi COVID-19 za poslodavce i zaposlene". Ovaj obiman dokument opisuje korake koji poslodavci i radnici moraju poduzeti kako bi smanjili rizik od širenja COVID-19 na radnom mjestu. Neki od opisanih elemenata su: izrada, odnosno ažuriranje Plana za odgovor na COVID-19; izrada ili dopune politika i procedura za hitno utvrđivanje i izoliranje radnika koji bi mogli imati simptome COVID-19; izrada, konsultacije, komunikacija i provedba promjena na radnim mjestima ili u politikama; provedba Mjera za sprečavanje i kontrolu COVID-19 u svrhu smanjenja rizika za radnike na minimum; higijenske mjere, fizička udaljenost; uloga radnika; uloga potrošača; zahtjevi za izvještavanje prema zakonima o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu u slučaju da radnik dobije COVID-19; prva pomoć; mentalno zdravlje i dobrobit; grijanje, provjetravanje i klimatizacija (HVAC); savjeti poslodavcima i radnicima; informacije o javnom zdravlju i zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu; informacije o kontinuitetu poslovanja i podrška, te mnoge druge teme.

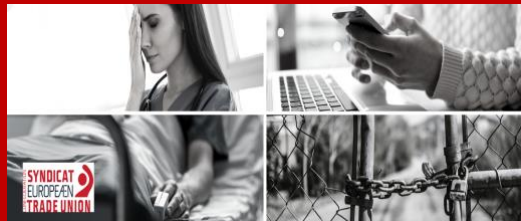
Strane su se dogovorile da svako radno mjesto širom države ima najmanje jednog imenovanog predstavnika radnika za sigurnost, koji će zajedno sa timom za odgovor na COVID-19 Uprave osigurati podršku i nadzirati provedbu mjera iz protokola na radnom mjestu. Broj predstavnika radnika će biti proporcionalan broju radnika na radnom mjestu. Ovi predstavnici će dobiti potrebnu obuku, moći će se jasno prepoznati na radnom mjestu i imaće punu podršku u vršenju ove funkcije.

Kada je riječ o provedbi /poštivanju, Agencija ima ovlasti prema zakonu o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu da savjetuje, usmjerava, prati, kontrolira i daje naredbe za poštivanje mjera vezanih za COVID-19 na radnom mjestu. Inspektori Agencije će u okviru programa kontrole davati savjet i podršku poslodavcima i radnicima o provedbi mjera vezanih za COVID-19, propisanih u protokolu. Naon izvršenog nadzora na radnom mjestu, inspektori će dostavljati izvještaj poslodavcima. Inspektori će narediti odgovarajuće mjere koje mogu obuhvatati poboljšanje obavještavanja i informiranje o zabranama. Inspektori takođe imaju ovlaštenja prema važećem zakonu o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu da zatvore radno mjesto u slučaju nepoštivanja mjera.

ICTU je pripremio kratak video o dogovoru za povratak na radno mjesto, koji će dostaviti svojim članovima (dostupno na: <https://www.ictu.ie/press/2020/05/18/covid19-return-to-work-safety-protocol/>).

Agencija je pripremila niz modela akata i kontrolnih lista za "pomoć poslodavcima, vlasnicima kompanija i direktorima da održavaju svoje poslovanje i obavještavaju radnike o načinu za sprečavanje širenja Covid-19 na radnom mjestu" (dostupno na: https://www.hsa.ie/eng/topics/covid-19/return_to_work_safely_templates_and_checklists/return_to_work_safely_templates_and_checklists.html). Agencija je takođe objavila ažurirane smjernice o korištenju zaštite za lice. Ovi dokumenti su pripremljeni na osnovu Vladinog Protokola o povratku na posao i siguran rad i cilj im je da dopune Protokol o povratku na posao i sigurnom radu. Poslodavci i radnici moraju raditi zajedno da bi sačuvali sigurnost radnog mjesta.

Italija. Premijer Italije Conte je 26. aprila objavio plan za ublažavanje ograničenja, koja su

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

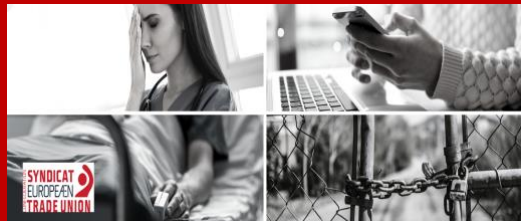
Uvedena prije sedam sedmica kako bi se ublažilo širenje virusa korone u državi. Mjere za ublažavanje izolacije su sadržane u uredbi od 27. aprila. Mjere će biti olakšane 4. maja, kada će ljudi u manjem broju moći posjetiti svoju rodbinu, s tim da se moraju pridržavati obaveze fizičke udaljenosti. Parkovi, fabrike, gradilišta se ponovno otvaraju, ali škole neće početi sa radom prije septembra. Javni građevinski radovi se nastavljaju od 27. aprila; privatna gradilišta će biti operativna od 4. maja. Mjere za ublažavanje izolacije obuhvataju: barovi i restorani se otvaraju 4. maja, s tim da se hrana samo može nositi kući ili u ured gdje će se konzumirati – neće to biti više samo usluga dostave; frizeri, saloni ljepote, barovi i restorani u kojima će biti moguće jesti se trebaju otvoriti 1. juna; veći broj maloprodajnih objekata, koji još nisu otvoreni zbog mjera na snazi, otvaraju se 18. maja, zajedno sa muzejima i bibliotekama. Zajedno sa ovim mjerama, vlada je pregovarala sa sindikatima i poslodavačkim organizacijama o protokolu za zdravlje i sigurnost na radu. Ovaj protokol je prilog Uredbi, koju je Vlada objavila 26. aprila i predstavlja ažuriranu verziju prvog protokola o kojem se pregovaralo u martu. Ove mjere su sada pretočene u zakon, a naročito se odnose na ona radna mjesta koja su trenutno u funkciji. Obuhvaćene mjere su: pravo na informiranje; pristup radnom mjestu; pristup vanjskim dobavljačima; čišćenje i sanitacija; lična higijena; oprema za ličnu zaštitu; upotreba zajedničkog prostora; organizacija rada (smjenski rad i rad od kuće); obustavljene obuke i sastanci; praćenje zdravstvene situacije / ljekar u preduzeću / predstavnik za zdravlje i sigurnost i komitet za praćenje provedbe protokola. Takođe, socijalni partneri su završili pregovore za specifične protokole o mjerama suzbijanja COVID-19 za gradilišta, sektor transporta i logistiku.

Tripartitni protokol potpisan u martu je ažuriran 26. aprila i sadržan je u Uredbi premijera o "fazi oporavka", a potvrđen je i u parlamentu. Protokol su potpisale tri italijanske konfederacije sindkata, udruženja poslodavaca i vlada.

Kompanije koje ne poštuju odredbe iz protokola moraće suspendirati svoje aktivnosti do uspostave sigurnosnih uslova. Inspektori koji utvrde propuste kompanija u provedbi protokola prijavice direktno ove slucajeve prefekturi. Radnici koji ukažu na probleme i propuste u provedbi protokola će prijaviti ove opasne situacije svojim predstavnicima za sigurnost radnika, koji će upozoriti kompaniju na obavezu provedbe protokola. U slucaju propusta poslodavca da to izvrši, slucaj će prijaviti nadležnom lokalnom organu (lokalne zdravstvene jedinice i inspekcije rada).

Protokol takođe obuhvata situacije u kojima radnici dolaze ili su već na poslu sa groznicom ili simptomima respiratornih stanja: u ovim slucajevima, potrebno je usvojiti protokol, koji se mora dogovoriti na nivou preduzeća (izolacija, maska, nema ambulante u preduzeću, nema jedinice za prvu pomoć, kontaktirati ljekara opće prakse i nadležnu lokalnu zdravstvenu jedinicu, koji će preuzeti brigu o ovim radnicima i osigurati njihovo liječenje).

Radnici koji vjeruju da su imali kontakt sa zaraženim ili mogućim zaraženim osobama (serološki testovi sami za sebe nisu dovoljan dokaz, a naš postupak predviđa da pozitivan serološki test moraju pratiti dva uzimanja brisa) moraju obavijestiti o tome poslodavca (koji ima obavezu čuvanja podataka povjerljivim) i ljekara opće prakse koji će pokrenuti postupak uzimanjem brisa. U međuvremenu, radnici će biti na bolovanju, a ako test bude pozitivan, imaće pravo na odsustvo zbog nezgode uzrokovane Covid-19, koji odobrava INAIL (italijanski Institut za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu).

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

Latvija. Vlada se dogovorila sa socijalnim partnerima, na sastanku održanom 7. maja, da izmijeni važeće stroge mjere usmirene na borbu protiv širenja virusa COVID-19. Trenutno vanredno stanje će se produžiti do 9. juna, ali će određena ograničenja biti ublažena. U većini slučajeva ovo predstavlja lagano popuštanje ograničenja, iako postoje i neke druge nove mjere, poput zahtjeva da nos i usta moraju biti pokriveni u sredstvima javnog transporta. Usvojene mjere idu izvan okvira radnog mjesta i odnose se na obrazovanje i sport, velike događaje i okupljanja, ponovno otvaranje trgovačkih centara, uspostavu transporta i turizma.

Luksemburg. Vlada Luksemburga nije u dovoljnoj mjeri konsultirala sindikate OGBL i LCGB o državnoj izlaznoj strategiji. Sindikati koji zagovaraju tradicionalni luksemburški tripartitni model saradnje između sindikata, vlade i poslodavaca su kritizirali ovaj nedostatak socijalnog dijaloga, jer smatraju da zajedno trebaju riješiti pitanje socijalnih i ekonomskih posljedica krize COVID-19.

Vlada je usvojila četiri faze popuštanja izolacije. Prva faza popuštanja izolacije je pokrenuta 20. aprila, a ona obuhvata obavezu nošenja maski na licu na javnom mjestu ukoliko nije moguće osigurati fizičku udaljenost od dva metra. Svaki državljanin je dobio pet maski za lice. Određeni sektori (uglavnom građevinski i sektor vrtlarstva) mogli bi pokrenuti aktivnost pod veoma strogim zdravstvenim i sigurnosnim uslovima. Sindikati su dostavili relevantne informacije radnicima ovih sektora. Utvrđena su određena kršenja i zloupotrebe zdravstvenih i sigurnosnih mjera.

Druga faza popuštanja izolacije je krenula 4. maja, kada je dozvoljeno pokretanje medicinskih aktivnosti u i izvan bolnica, te ponovna uspostava javnog transporta.

Treća faza je krenula 11. maja, kada su određena preduzeća mogla obnoviti svoju aktivnost pod veoma strogim zdravstvenim i sigurnosnim uslovima. Sljedeće aktivnosti su i dalje obustavljene: kina (izuzev onih na otvorenom), teretane, zabavni parkovi, igre u salama i rekreacija, kazina, sajmovi i izložbe. Kada je riječ o restoranima, vlada je navela prvi juni kao mogući datum ponovnog otvaranja ukoliko se poštuju stroge zdravstvene i sigurnosne mjere. Zabrana se ne odnosi na fizičko preuzimanje, preuzimanje vozilom i dostavu na kućnu adresu. Kada je riječ o hotelima, zabrana se više ne odnosi na smještajne kapacitete. Ipak, restorani i barovi, izuzev dostave u sobu i fizičkog preuzimanja, ostaju zatvoreni. Nije određen datum otvaranja pabova i klubova. Vlada je na konferenciji za medije najavila da planira objaviti sveobuhvatnu listu preduzeća i aktivnosti koji neće skoro dobiti dozvolu za rad. Srednje škole, centri za stručno obrazovanje, te individualni časovi muzike bi trebali krenuti sa radom 11. maja. Prisustvo na nastavi je dobrovoljno u ovom trenutku.

Četvrta faza otvaranja će najvjerojatnij početi 25. maja. Ovo je najavljeno ja konferenciji za medije, a propis još uvijek nije usvojen. Takođe, odredbe za vanredno porodično odsustvo za radnike sa djecom mlađom od 13 godina ostaje na snazi. Ali, vlada mora zvanično usvojiti ovu odredbu. Vlada Luksemburga je takođe najavila svoj plan besplatnog testiranja cjelokupnog stanovništva, kao i prekograničnih radnika. Testiranje je dobrovoljno. U teoriji, faza izolacije se treba završiti 31. jula 2020.

U ovom trenutku, granice prema susjednim državama – Francuskoj, Belgiji i Njemačkoj –

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

ostaju zatvorene. Prekogranični radnici sa obrascima koje potpisuju njihovi poslodavci mogu prelaziti granicu. Tri susjedne države vrše redovnu graničnu kontrolu. Neki granični prelazi, koji su bili potpuno zatvoreni, sada su otvoreni, uglavnom duž granice između Luksemburga i Njemačke.

Regionalni i sindikati Luksemburga, kao i veliki broj općina i političara iz Luksemburga, kritizirali su zatvaranje granica.

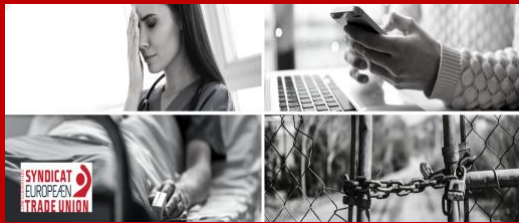
Slovenija. Epidemiološka situacija u vezi COVID-19 u Sloveniji se popravlja, tako da će se veliki broj radnika moći vratiti na posao u naredne dvije sedmice. Nacionalni institut za javno zdravlje je pripremio instrukcije i dao preporuke za podršku odgovornim organima koji rješavanju pitanje zaraze u različitim sektorima, a često se izdaju nove smjernice. Aktivnosti Instituta se odnose na: restorane; sektor hrane; tehničke prodavnice i servise; usluge frizera; kozmetičke usluge; transakcije nekretninama; zanatske radnje i usluge, te dimnjačarske usluge u domovima; knjižare i prodavnice uredskog materijala; usluge masera; muzeji i galerije; prodavnice odjeće; biblioteke; usluživanje hrane na terasama i u ljetnim baštama; štamparije; sajdžije; zlatari i bravari; prodavnice obuće; manufaktura i krojačke usluge; proizvodnja obuće i kože; transport i putovanje na posao; i javna uprava.

Preporuke se odnose na sljedeće mjere: higijena i sanitacija, maksimalan broj radnika u prostoriji, maksimalan broj kupaca u prostoriji, društvena udaljenost, korištenje i odlaganje opreme za ličnu zaštitu, bezgotovinsko plaćanje, posebne mjere za stanovništvo visokog rizika, te nadzor nad preventivnim mjerama, između ostalog.

Ministarstvo zdravlja Slovenije je takođe izradilo neobavezujuće smjernice za udaljavanje ugroženih kategorija radnika iz radnog okruženja ukoliko se ne osiguraju specifične mjere zaštite zdravlja i sigurnosti na radu tokom epidemije. Ovi radnici su: trudnice, radnici koji koriste biološke lijekove i imunosupresive, radnici oboljeli od karcinoma na sistemskoj terapiji (hemo-, imuno-, ciljana terapija), radnici na terapiji imonusupresiva nakon transplancije organa / tkiva, radnici sa nekontroliranim dijabetesom, radnici sa hroničnim obljenima pluća koji primaju sistemske antidote ili imunosupresive (uključujući biološku terapiju), radnici sa visokim i nekontroliranim krvnim pritiskom, radnici sa teškim mentalnim i poremećajima u ponašanju, radnici sa drugim teškim hroničnim stanjima prema diskrecionom pravu ljekara zaštite na radu i procjeni rizika, te radnici stariji od 65 godina (po mogućnosti radnici stariji od 60).

Španija. Postignuto je nekoliko sporazuma između organizacija poslodavaca i sindikata o mjerama organizacije i zaštite sigurnosti i zdravlja na radu u vezi povratka na posao i faze de-eskalacije krize COVID-19. Sindikalne organizacije očekuju da se poštuju ovi sporazumi, ali ipak prate tok provedbe. Sindikati u nekim sektorima posjećuju centre za rad i govore o ovim sporazumima i potvrđuju njihovo poštivanje.

Neki od postignutih sporazuma su: mjere prevencije COVID-19 u industriji parfema i kozmetike; Akcione smjernice za prevenciju COVID-19 na gradilištima; akcione smjernice za prevenciju COVID-19 u industriji papira; akcione smjernice za prevenciju COVID-19 u metalnom sektoru; Protokol za zaštitu radnika i prevenciju s ciljem oporavka proizvodnje i distribucije u automobilskoj industriji; Protokol i smjernice za dobre prakse za zaštitu radnika i prevenciju u sektoru hrane i pića tokom zdravstvene krize uzrokovane COVID-19; Kompanije

STANJE COVID-19 EKS IZVJEŠTAJ MJERE ZA POVRATAK NA RADNO MJESTO I PRAVO ZA IZOSTANAK SA POSLA 28 MAJ 2020.

u sektoru ličnih fotografija [Smjernice za ocjenu specifičnih rizika uzrokovanih izlaganjem virusu korone (SARS-COV-2) i planiranje preventivnih akcija]. Konačno, postignut je sporazum između najreprezentativnijih sindikata u javnom sektoru i Opće državne uprave u vezi povratka javnih službenika na posao. U toku su pregovori za druge sektore.

Švedska: Nacionalne mjere za povratak na posao nakon pandemije (organizacija rada i mjere zaštite zdravlja i sigurnosti na radu) još uvijek nisu u centru pažnje, dok se Švedska bori protiv širenja COVID-19 na drugačiji način u odnosu na druge države Evrope (još uvijek nema zatvaranja države). Iz tog razloga su mjere usmjerene na zaštitu i sprečavanje širenja zaraze među radnicima koji još uvijek rade i na organizaciju što sigurnijeg rada. Svi poslodavci imaju obavezu vršenja procjene rizika u skladu sa propisima Zakona o radnom okruženju. Procjena rizika mora uključivati plan upravljanja svim infekcijama ili sumnji na infekcije od COVID-19. Agencija za javno zdravlje Švedske je izmijenila smjernice kako bi ojačala zaštitnu opremu zdravstvenih profesionalaca i drugih radnika na prvoj liniji odbrane od ove krize. Veća pažnja je bila posvećena primjeni nacionalnih propisa koji uređuju oblast osnovne higijene (SOSFS 2015:10). Vlada je u proljetnom budžetu za 2020. godinu uključila pet dodatnih budžetskih linija sa prijedlozima za aktivne mjere usmjerene na ograničavanje širenja zaraze i ublažanje ekonomskih posljedica na društvo.

LO zahtijeva praćenje procjene rizika, osiguranja opreme za ličnu zaštitu za radnike, razvnotežu između potražnje i resursa, podršku teškom mentalnom stresu kod radnika na prvoj liniji odbrane od virusa korone. Druge švedske konfederacije su podržale ove zahtjeve. LO takođe zahtijeva primjenu rodni dimenzija zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, jer žene predstalljaju 50% zaposlenih u visoko izloženim kategorijama rada (lična njega, čišćenje, zdravstvena njega, podučavanje i lične usluge). Takođe su naglasili i razliku između onih profesionalaca koji svoje zadatke mogu obavljati od kuće i onih koji moraju biti na radnim mjestima.

Turska. Ministarstvo porodice, rada i socijalnih usluga je objavilo smjernice o mjerama koje se moraju poduzimati na gradilištima u dijelu borbe protiv COVID-19. Radnici i profesionalci zaštite zdravlja i sigurnosti na radu su upoznati sa smjericama. Ministarstvo zdravlja Turske, u saradnji sa lokalnim pozivnim centrima je pokrenulo program za praćenje kretanja pacijenata, kod kojih je utvrđen novi korona virus, putem njihovih pametnih telefona kako bi se spriječilo širenje zaraze. Preuzimanje programa je obavezno za sve pacijente sa potvrđenom zarazom, a oni koji izlaze iz domova će putem GPS praćenja dobiti automatsku tekstualnu poruku da se vrate u sigurne karantinske prostore. Sada svi mogu preuzeti ovaj program i dobićće upozorenja o riskantnim područjima i da li su bili u kontaktu sa osobama pozitivnim na COVID-19.

Ovaj izvještaj je prvobitno pripremljen 18. maja, a sada je ažuriran 28. maja kako bi obuhvatio razvoj situacije u Irskoj i Italiji.

* * * *